

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ทั้งนี้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นคนเราต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ (ปฐม นิคมานนท์ และศุทธิร์ ไชยวสุ, 2543) ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีทั้งการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลทางด้านบวก แต่ในขณะเดียวกันก็ยังส่งผลทางด้านลบ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเพิ่มจำนวนของประชากร ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านวัฒนธรรม และยังส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนอีกด้วย การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเข้ามามีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เพื่อให้คนในสังคมได้พัฒนาตนเองตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในระยะแรกการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ไม่รู้หนังสือ เนื่องจากขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่เมื่อสังคมก้าวเข้าสู่สังคมโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และการศึกษาเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการปฏิรูปทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา การบริหารงานของภาครัฐ และด้านสาธารณสุข (อุทัย ดุลยเกษม, 2548) ส่งผลให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ขยายวงกว้างขึ้น มิได้จำกัดไว้เฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงกลุ่มคนที่ได้รับโอกาสในการศึกษา เช่น กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้นำในชุมชน กลุ่มนักธุรกิจ เป็นต้น การศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ได้ช่วยเสริมความสมบูรณ์ในชีวิต (self-fulfilment) มากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการศึกษาสำหรับทุกคน และเป็นการศึกษาสำหรับทุกช่วงชีวิต อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย

นับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยหลักสำคัญอย่างหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา คือ เน้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ในการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) ดังที่กำหนดไว้ในหลายมาตรา อาทิเช่น มาตรา 8 กำหนดว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม
อื่นๆ และมาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครั
องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม
อื่นๆ มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ซึ่งจากการปฏิรูปการศึกษาได้ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษา มีส่วนช่วยให้การจัดการศึกษาทางเลือกเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและเป็นที่ย
อมรับมากขึ้น เพราะถึงแม้ว่าการจัดศึกษาทางเลือกจะเกิดขึ้นในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลา
มากกว่า 30 ปี แล้วก็ตาม (วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, 2545) การศึกษาทางเลือกเป็นการศึกษาที่
มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากรูปแบบที่มีอยู่ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ
โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ผสมผสานการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบเข้า
ด้วยกัน ทำให้เกิดความหลากหลายทางการศึกษา โดยการปฏิรูปการศึกษาส่วนที่ทำให้เกิด
แนวทางในการจัดการศึกษาในลักษณะการศึกษาทางเลือก ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มองค์กรที่มีสิทธิ
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ได้เป็น 8 กลุ่มองค์กร คือ บุคคล ครอบครั
องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน
สังคมอื่นๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) ซึ่งองค์กรทางสังคมเหล่านี้สามารถจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โดยเป็นไปตามกฎกระทรวงดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542

จากสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยกลุ่มองค์กรทั้ง 8 กลุ่มนี้ การจัดการศึกษาโดย
ครอบครัเป็นกลุ่มที่มีความเด่นชัดกลุ่มหนึ่ง เพราะการจัดการศึกษาโดยครอบครัเป็นรูปแบบ
การจัดการศึกษาที่ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 (ยุทธชัย-อุทัยวรรณ เฉลิมชัย, 2543)
มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรที่ชัดเจน และมีการขยายตัวของจัดการศึกษาโดยครอบครัมาโดย
ตลอด ดังนี้คือ หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจำนวน
ครอบครัที่จัดการศึกษาโดยครอบครัมากถึง 50 ครอบครั ในช่วงปี 2542-2546 มีจำนวน 60-70
ครอบครั จนถึงปัจจุบันประมาณการว่ามีจำนวนครอบครัที่จัดการศึกษาโดยครอบครัราว 70 -
100 ครอบครั (ยุทธชัย-อุทัยวรรณ เฉลิมชัย, 2549)

การจัดการศึกษาโดยครอบครั คือ การศึกษาที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นผู้ดำเนินการจัด
การศึกษาให้กับลูก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการที่พ่อแม่จัดการศึกษาให้กับลูกนั้นเป็นสิ่งที่แฝงอยู่
ในสังคมไทยมาโดยตลอด เพราะการให้การศึกษาในสมัยก่อนเป็นลักษณะที่ใกล้ชิดกับความ
เป็นอยู่ของคนไทย โดยจัดขึ้นที่บ้าน วัด หรือวัง (วุฒิชัย มูลศิลป์, 2529) ซึ่งจัดตามความต้องการ

ของการดำเนินชีวิต ต่อมาเมื่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียนเริ่มมีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้น และการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเริ่มเลือนหายไป แต่เมื่อเวลาผ่านไป การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพ่อแม่ในการให้การศึกษาแก่ลูกได้ พ่อแม่จึงเริ่มพิจารณาจัดการศึกษาให้แก่ลูกเอง ทำให้การศึกษาโดยครอบครัวกลับมาเป็นที่สนใจในสังคมไทย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว มี 3 ปัจจัยหลัก คือ ความพร้อมของครอบครัว, การได้พบกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาซึ่งช่วยเหลือกันได้ และการมีนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจนจากภาครัฐ

ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาโดยครอบครัวมีลักษณะผสมผสานการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกัน โดยเน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องตรงกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด หรือศักยภาพที่ค้นพบในตัวลูก การจัดการเรียนรู้จึงมีความยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามพัฒนาการที่เกิดขึ้นของตัวผู้เรียน หรือกล่าวโดยสรุปคือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered) โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในทางทักษะชีวิต คุณภาพชีวิต ความใฝ่รู้ และการรู้ในวิธีการเรียนรู้ (ยุทธชัย-อุทัยวรรณ เฉลิชัย, 2549)

ถึงแม้การที่พ่อแม่จัดศึกษาให้กับลูกจะเป็นสิ่งที่เคยมีมาตั้งแต่อดีต แต่เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับคนในสังคมไทย อีกทั้งสภาพต่างๆ ในสังคมเปลี่ยนไป การฟื้นกลับมาของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับสังคมไทย อีกทั้งหลายฝ่ายยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทำให้พ่อแม่ที่ต้องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องประสบปัญหาและอุปสรรคในหลายๆเรื่อง โดยจำแนกปัญหาตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ดังนี้

- ปัญหาในช่วงการตัดสินใจ เป็นปัญหาในเรื่องของการรับทราบข้อมูลข่าวสารและการทำความเข้าใจการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัว
- ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการศึกษา เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ การจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ
- ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการจัดการศึกษา เป็นปัญหาในเรื่องของการเทียบโอนปัญหาการยอมรับของสังคมที่ยังไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ซึ่งจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้ 4 กลุ่ม คือ พ่อแม่ที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัว, พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวและประสบปัญหาในระหว่างจัดการศึกษา, พ่อแม่ที่เริ่มต้นจัดการศึกษาโดยครอบครัว และพ่อแม่ที่มีแนวโน้มว่าจะตัดสินใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว

อาจกล่าวได้ว่าพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีโอกาสที่จะพบปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นตัดสินใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว ไปจนถึงสิ้นสุดการจัดการศึกษา และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอาจเกิดจากปัจจัยภายในครอบครัวเอง หรือปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจของสังคม หรือนโยบายของรัฐ และถึงแม้ว่าหลังจากมีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 จะเป็นการรองรับสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้ถูกต้องชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น แต่แนวทางในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ที่ต้องมีการร่วมมือกันระหว่างหลายๆฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้ง ครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวยื่นขออนุญาตจัดการศึกษา และยังคงอาศัยเวลาในการทำความเข้าใจเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกัน ทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องมีการเตรียมความพร้อม แสวงหาความรู้ และทำความเข้าใจเพื่อที่จะดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้องตามกฎกระทรวงฯ

ถึงแม้ว่าพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวบางส่วนอาจจะไม่พบปัญหาในขั้นตอนใดๆของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเลยก็ตาม แต่ด้วยขั้นตอนและกระบวนการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่พ่อแม่ต้องดำเนินการด้วยตนเองเป็นหลัก ทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความมุ่งมั่นจริงจัง (ยุทธชัย เฉลิมชัย, 2546) แล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาใช้ในการจัดการศึกษาให้กับลูก บทบาทของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงเป็นทั้งผู้วางแผนการศึกษา (Educational program planner), ผู้อำนวยการความระดมในการจัดการเรียนรู้ (facilitator) และผู้ประเมินผล (Program evaluator)

จากบทบาทที่หลากหลายเหล่านี้ อีกทั้งปัญหาที่อาจพบในระหว่างการจัดการศึกษา ทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องมีบทบาทในฐานะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (adult learner) อีกด้วย ดังที่ Dennis L. Disselkoen (2004) ได้ทำการวิจัยคุณลักษณะของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในฐานะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเริ่มต้นบทบาทผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ตั้งแต่ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัว และดำเนินต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยผ่านวัฏจักรการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (self-directed learning)

อุทัย อุดุลยเกษม (อ้างถึงใน ยุทธชัย-อุทัยวรรณ เฉลิมชัย, 2549) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ว่า ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

H (Head) : สติปัญญา เป็นผู้สนใจวิธีคิด ระบบวิธีคิด ที่ไม่ใช้ความจำเพียงอย่างเดียว

O (Occupation) : สัมมาอาชีพะ เลือกที่จะมีวิถีการดำรงชีวิตจากการประกอบอาชีพการงานอย่างสุจริต ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชีวิตอื่นๆ

M (Mental , Mentality) : จิตใจ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจิตใจ จิตวิญญาณ คุณค่าในความเป็นมนุษย์

E (Emotion) : อารมณ์ มุ่งเน้นในพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก ความสงบเยือกเย็น ความมั่นคงเข้มแข็งในการเผชิญและแก้ไขปัญหา

การแสวงหาความรู้เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวบางส่วนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ หรือเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น การจัดกิจกรรมให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดศึกษาโดยครอบครัวจึงเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างครอบครัว จนมีการพัฒนาเป็นเครือข่ายการศึกษาโดยครอบครัวขึ้น ในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายครอบครัวขึ้นเป็นองค์กรแรก โดยใช้ชื่อว่า ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ศปศค.) ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ได้พัฒนาเป็น "สถาบันบ้านเรียนไทย" และได้มีการพัฒนาองค์กรเครือข่ายเรื่อยมา จนในปี พ.ศ. 2548 ได้เปลี่ยนเป็นสมาคมบ้านเรียนไทย โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนทางสิทธิประโยชน์ให้กับครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งวัตถุประสงค์หลักอย่างหนึ่งของสมาคมบ้านเรียนไทย คือ การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยสมาคมบ้านเรียนไทยได้มีกิจกรรมที่สำคัญคือ การวิจัยสร้างองค์ความรู้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย บริการให้คำปรึกษาและสารสนเทศ และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และกฎระเบียบของภาครัฐ สมาคมบ้านเรียนไทยจึงได้มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นการช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และมีการจัดกิจกรรมในลักษณะที่เป็นทางการ เช่น การประชุมปฏิบัติการ, การสัมมนา, การอบรม เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนอกจากสมาคมบ้านเรียนไทยจะเป็นผู้จัดแล้ว ยังมีกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้จัดขึ้น เช่น การประชุมวิชาการ เรื่อง "การจัดการศึกษาโดยครอบครัว กับการรับจดทะเบียนของโรงเรียน" จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การประชุมปฏิบัติการถอดบทเรียน

การจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School) จัดโดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ประชุมปฏิบัติการ การดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น แต่เนื่องจากสมาคมบ้านเรียนไทยเป็นองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยอย่างเป็นทางการเพียงแห่งเดียวในขณะนี้ กิจกรรมที่จัดโดยสมาคมบ้านเรียนไทยจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องไปตามพัฒนาการของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษากิจกรรมที่จัดขึ้นโดยสมาคมบ้านเรียนไทยเท่านั้น โดยไม่รวมถึงกิจกรรมอื่นๆที่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นจัดขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยสมาคมบ้านเรียนไทยมีทั้งสิ้น 12 ครั้ง จัดขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อให้พ่อแม่ หน่วยงานภาครัฐ และสังคมทั่วไป มีความเข้าใจที่สอดคล้องกัน และมีการสอดแทรกความรู้ที่นำไปใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับพ่อแม่ที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่องค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นผู้จัดขึ้น ตั้งแต่ ปี 2433 - 2549 ได้แก่ การสัมมนาเรื่อง "ก้าวแห่งการเริ่มต้นการจัดการศึกษาโดยครอบครัว" จำนวน 3 ครั้ง การประชุมปฏิบัติการ "เวทีย่านบ้านเรียน 4 ภูมิภาค" จำนวน 4 ครั้ง การอบรมเชิงปฏิบัติการ "ก้าวแรกสู่บ้านเรียน" จำนวน 3 ครั้ง การประชุมเปิดโครงการ "แนวทางการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างศูนย์การเรียนครอบครัว องค์กรเครือข่าย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา" และการประชุมเสวนาครอบครัวบ้านเรียนที่จดทะเบียนกับสพท.ในเขต กทม. และจังหวัดใกล้เคียง

เมื่อพิจารณาจากลักษณะองค์ประกอบต่างๆของกิจกรรมที่จัดขึ้นจะพบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความยืดหยุ่นทั้งทางด้านระยะเวลา ซึ่งบางกิจกรรมใช้เวลาเพียงครึ่งวัน บางกิจกรรมใช้เวลา 1 วัน , ความยืดหยุ่นทางด้านสถานที่เรียน คือ จัดขึ้นในสถานที่ทั่วไปที่ไม่ใช่สถานศึกษา, ความยืดหยุ่นด้านผู้เรียน คือ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย แต่จะเน้นกลุ่มเป้าหมายหลักๆ ได้แก่ พ่อแม่ที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ที่สนใจจะจัดการศึกษาโดยครอบครัว เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน และผู้สนใจทั่วไป, ความยืดหยุ่นด้านผู้สอน พบว่าวิทยากรหรือผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไม่ได้เน้นผู้ที่มีวุฒิทางด้านการศึกษา แต่เป็นพ่อแม่ที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร ได้มีประสบการณ์และแนวทางในการแก้ปัญหาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามประสบการณ์ของตนเอง จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นนี้มีความยืดหยุ่นหลายๆด้าน ซึ่งเป็นจุดเด่นของกิจกรรมการศึกษา

นอกระบบโรงเรียน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2544) จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ชুমมาศ แป้งหอม (สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2549) เลขานุการสมาคมบ้านเรียนไทย กล่าวว่า จากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ผ่านมา ถึงแม้จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น และเป็นกลุ่มที่หลากหลาย ทั้งพ่อแม่มืออาชีพที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ที่สนใจจะจัดการศึกษาโดยครอบครัว เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน และผู้สนใจทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพ่อแม่ที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการจัดกิจกรรม กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พบว่า พ่อแม่บางครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกครั้ง พ่อแม่บางครอบครัวมีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง ในขณะที่พ่อแม่บางส่วนจะไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเลย ซึ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่นั้นไม่ควรเพียงแค่มีส່วร่วมในการปฏิบัติในฐานะผู้เรียนเท่านั้น แต่ควรมีส่วนร่วมในหลายๆด้าน เพื่อช่วยให้กิจกรรมที่จัดขึ้นมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างสมบูรณ์

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก เพราะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน (อุ้นตา นพคุณ, 2546) อีกทั้งการที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนช่วยให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป (อาชัญญา รัตนอุบล อ้างถึงในณัฐรัฐลักษณะ ศรีมีชัย, 2547)

การที่พ่อแม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนอกจากจะเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและช่วยแก้ปัญหาในระดับครอบครัวของแต่ละครอบครัวแล้ว ยังเป็นการช่วยสร้างองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอีกทางหนึ่ง เพราะพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือความรู้ตามประสบการณ์ของแต่ละครอบครัว และยังเป็นการพัฒนาเครือข่ายการศึกษาโดยครอบครัวให้ขยายตัวออกไป และช่วยให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้เป็นที่รู้จักทั่วไปในสังคม กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนี้ จึงเสมือนเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การมีส่วนร่วมของพ่อแม่จึงมีความสำคัญต่อกิจกรรม การศึกษาปัญหาของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และลักษณะเฉพาะตัวของจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่ามีปัจจัยบางอย่างที่ทำให้พ่อแม่ที่จัด

การศึกษาโดยครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ในกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัด การศึกษาโดยครอบครัว จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม รวมถึงข้อมูลปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและจากแนวคิด การศึกษานอกระบบโรงเรียน ทำให้ได้กลุ่มปัจจัยที่ผู้วิจัยคาดว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ปัจจัยด้านแรงจูงใจทางสังคม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 13 ปัจจัย ได้แก่ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุ บุตร ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษา แรงจูงใจทาง สังคมด้านการยอมรับของสังคม แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย การได้รับ ข้อมูลข่าวสารกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม และจากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วม ประกอบกับลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวยุคใหม่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถแบ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการ จัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้เป็น 4 ด้าน คือ ด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา ด้านการ วางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็น แนวทางในการส่งเสริม และแก้ไขให้เกิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก ขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวดำเนินการไปได้ตามความ มุ่งหวังของพ่อแม่ และเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและการศึกษา ทางเลือกให้มีพัฒนาการในทางสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัด การศึกษาโดยครอบครัว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และแนวคิดการมีส่วนร่วม เพื่อทำการวิเคราะห์ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ตัวแปรปัจจัย และ ตัวแปรระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยศึกษาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทำให้ได้ปัจจัยที่ผู้วิจัยคาดว่าส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 13 ปัจจัย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุบุตร ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษา แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ ตามกฎหมาย การได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยมีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พ่อแม่ที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัวและเป็นสมาชิกของสมาคมบ้านเรียนไทย (สบท.) ในระหว่างปีพ.ศ. 2548-2550 จำนวน 61 ครอบครัว

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว คือ

2.1.1 ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อเดือน สถานภาพทางสังคม

2.1.2 ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ จำนวนบุตรที่จัดการศึกษา อายุบุตร ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

- 2.1.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจทางสังคม ได้แก่ การยอมรับของสังคม สิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย
- 2.1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ลักษณะกิจกรรม
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว คือ
 - 2.2.1 การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา
 - 2.2.2 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน
 - 2.2.3 การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ
 - 2.2.4 การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ปัจจัย หมายถึง สาเหตุหรือเหตุผลที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งในงานวิจัยนี้จำนวน 13 ปัจจัย ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุบุตร ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษา แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย การได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่พ่อแม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จัดขึ้นโดยองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในด้านต่างๆ คือ การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา หมายถึง การให้ข้อมูลถึงปัญหาที่พบในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การแสดงความคิดเห็นที่เป็นการแก้ปัญหาหรือเป็นความรู้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การรวบรวมข้อมูลปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

2.2 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน หมายถึง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ มีส่วนในการเตรียมการและเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

2.3 การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ มีส่วนร่วมในฐานะผู้ดำเนินกิจกรรม มีส่วนร่วมในฐานะผู้เข้ารับความรู้ และมีส่วนร่วมฐานะวิทยากรหรือผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้

2.4 การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการสรุป รายงาน และติดตามผลการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

3. การศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง การศึกษาที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองจัดขึ้นให้กับลูก โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ หรือให้ผู้อื่นเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมโดยอยู่ในความดูแลของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

4. พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง พ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยในงานวิจัยนี้ทำการศึกษาเฉพาะพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่เป็นสมาชิกของสมาคมบ้านเรียนไทยเท่านั้น

5. องค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง หน่วยงานที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา หรือช่วยแก้ปัญหาให้กับครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยมีพัฒนาการขององค์กรขึ้นมาเป็นลำดับ ได้แก่ ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ศปศค.), สถาบันบ้านเรียนไทย และปัจจุบันคือ สมาคมบ้านเรียนไทย (สบท.)

6. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้แก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว (Homeschool) เช่น แนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กฎ ระเบียบ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่มีการวางแผนการดำเนินงาน และพ่อแม่ที่เข้าร่วมมีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จัดขึ้นโดยองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2549 เท่านั้น โดยมีจำนวนกิจกรรมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม คือ การสัมมนาเรื่อง "ก้าวแห่งการเริ่มต้นการจัดการศึกษาโดย

ครอบครัว" จำนวน 3 ครั้ง, การประชุมปฏิบัติการ "เวทีบ้านเรียน 4 ภูมิภาค" จำนวน 4 ครั้ง การอบรมเชิงปฏิบัติการ "ก้าวแรกสู่บ้านเรียน" จำนวน 3 ครั้ง, การประชุมเปิดโครงการ "แนวทางการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างศูนย์การเรียนรู้ครอบครัว องค์กรเครือข่าย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา", การประชุมเสวนาครอบครัวบ้านเรียนที่จดทะเบียนกับสพท.ในเขต กทม. และจังหวัดใกล้เคียง

7. แรงจูงใจทางสังคม หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นผลมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้จากสังคม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แรงจูงใจทางสังคม เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความคิด ความเข้าใจหรือการปฏิบัติที่สังคมมีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลที่เป็นระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. ทำให้ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
3. ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
4. นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวต่อไป